Політичні інститути та процеси

УДК 321.7:355.02:327

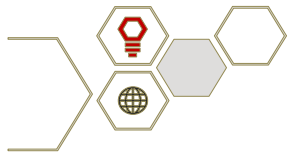
DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20116111>**Інституційні механізми демократичних систем для стримування
зовнішньої агресії та обмеження насильницьких практик****Іванов Віталій Сергійович,**

аспірант (спеціальність «Політологія»),

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка,

м. Лубни, Україна, <https://orcid.org/0009-0008-3460-5813>**Прийнято: 13.04.2026 | Опубліковано: 30.04.2026**

Анотація. Актуальність дослідження зумовлено загостренням безпекових викликів у сучасному світі, що супроводжуються зростанням зовнішньої агресії та поширенням насильницьких практик, які підривають стабільність демократичних систем. За таких умов особливого значення набуває здатність інституцій забезпечувати не лише реагування на загрози, але і їхню превенцію через комплекс взаємопов'язаних механізмів. Водночас трансформаційні процеси у демократичних суспільствах визначають загострення проблеми ефективності інституційної взаємодії та її адаптації до умов гібридних загроз. Метою статті є теоретичне обґрунтування та систематизація інституційних механізмів демократичних систем, спрямованих на стримування зовнішньої агресії та обмеження насильницьких практик, зокрема розроблення концептуальної моделі їхньої взаємодії. Методологічне підґрунтя дослідження становлять системний, інституційний та структурно-функціональний підходи, методи порівняльного аналізу, узагальнення та моделювання. У процесі дослідження здійснено типологізацію інституційних механізмів за їхніми функціональними характеристиками та рівнями

реалізації, виокремлюючи політичні, правові, безпекові, громадянські та міжнародні складники. Проведено комплексне оцінювання їхньої ефективності на основі системи критеріїв та індикаторів, що дало змогу виявити залежність результативності функціонування інституційних механізмів від рівня узгодженості дій між інституціями, їхньої легітимності у суспільстві та здатності до адаптації в умовах динамічного безпекового середовища. Розроблено концептуальну модель взаємодії інституційних механізмів, яка відображає логіку трансформації зовнішніх загроз у керовані безпекові процеси та враховує наявність зворотних зв'язків між елементами системи. Виявлено, що ефективність демократичних систем у протидії агресії визначається не лише наявністю інституцій, але й характером їхньої взаємодії, здатністю до адаптації та інтеграцією різних рівнів управління. Доведено, що саме узгоджене функціонування інституційних механізмів формує системну стійкість до зовнішніх загроз і забезпечує зниження рівня насильницьких практик. Отримані результати можуть бути використані для удосконалення механізмів публічного управління й формування стратегій безпеки в умовах нестабільності, та для подальшого розвитку прикладних моделей оцінювання інституційної ефективності.

Ключові слова: інституційна взаємодія, безпекова стійкість, політична стабільність, громадянське суспільство, публічне управління, міжнародна координація, адаптивність систем.

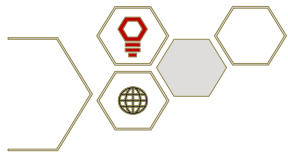
Institutional mechanisms of democratic systems for deterring external aggression and limiting violent practices

Vitalii Ivanov,

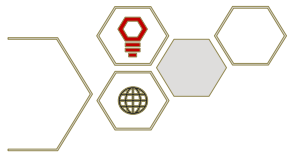
Postgraduate Student (Political Science),

Luhansk Taras Shevchenko National University,

Lubny, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0008-3460-5813>

Abstract. The study is relevant given the aggravation of security challenges in the contemporary world, accompanied by the rise of external aggression and the spread of violent practices that undermine the stability of democratic systems. Under such conditions, particular importance is attached to institutions' ability not only to respond to threats but also to prevent them through a set of interconnected mechanisms. At the same time, transformational processes in democratic societies lead to increased attention to the problem of institutional interaction efficiency and its adaptation to the conditions of hybrid threats. The purpose of the article is to provide theoretical substantiation and systematization of the institutional mechanisms of democratic systems aimed at deterring external aggression and limiting violent practices, and to develop a conceptual model of their interaction. The methodological framework of the study is based on systemic, institutional, and structural-functional approaches, as well as methods of comparative analysis, generalization, and modeling. The study provides a typology of institutional mechanisms based on their functional characteristics and levels of implementation, enabling the distinction of political, legal, security, civic, and international components. A comprehensive assessment of their effectiveness was conducted using a set of criteria and indicators, which revealed that the performance of institutional mechanisms depends on the level of coordination among institutions, their societal legitimacy, and their ability to adapt to a dynamic security environment. On this basis, a conceptual model of the interaction between institutional mechanisms was developed, reflecting the logic of transforming external threats into manageable security processes and accounting for feedback loops between system elements. The effectiveness of democratic systems in countering aggression is determined not only by the presence of institutions but also by the nature of their interaction, their capacity for adaptation, and the integration of different levels of governance. It has been proven that the coordinated functioning of institutional mechanisms builds systemic resilience to external threats and reduces the level of violent practices. The results obtained can be used to improve public

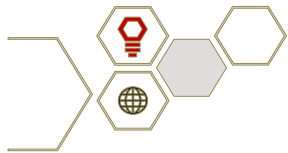
governance mechanisms and develop security strategies under conditions of instability, as well as to further develop applied models for assessing institutional effectiveness.

Keywords: institutional interaction, security resilience, political stability, civil society, public governance, international coordination, system adaptability.

Постановка проблеми. Трансформації у сфері міжнародних відносин характеризуються зростанням асиметричних загроз, що виявляються у формах зовнішньої агресії, гібридних впливів та поширення насильницьких практик. У цих умовах демократичні системи опиняються перед необхідністю забезпечення ефективного функціонування інституційних механізмів, здатних не лише реагувати на загрози, але й запобігати їхньому виникненню. Проблема полягає у тому, що навіть за наявності розвиненої інституційної структури відсутність узгодженості між її елементами знижує загальну ефективність системи стримування.

Особливої значущості набуває питання інтеграції політичних, правових, безпекових і громадянських інструментів у єдину систему, яка здатна забезпечити стабільність функціонування політичних інституцій та суспільних відносин у кризових умовах. Практичне значення дослідження визначається потребою удосконалення механізмів публічного управління, підвищення ефективності взаємодії держави та громадянського суспільства, посилення ролі міжнародної координації у протидії агресії. У науковому вимірі ця проблема пов'язана із необхідністю розвитку системного підходу до аналізу інституційної спроможності демократичних систем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведений огляд наукових джерел засвідчує комплексний і багатовимірний характер дослідження інституційних механізмів демократичних систем у контексті стримування зовнішньої агресії та обмеження насильницьких практик. Наявний науковий доробок охоплює як теоретико-методологічні підходи до розуміння демократії

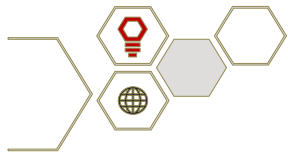

та її інституційної спроможності, так і прикладні аспекти функціонування державних, правових, безпекових і громадянських механізмів у кризових умовах.

Відтак, на поєднанні формальних та неформальних інституційних механізмів забезпечення політичної відповідальності акцентує Ю. Мельник, розкриваючи внутрішні регулятивні засади стійкості демократичних систем навіть в умовах їхньої трансформації [1]. Ліберальну демократію через її інституційну архітектуру розглядає Д. Ревенко, підкреслюючи значення стійкості інститутів як основної передумови протидії зовнішнім і внутрішнім викликам [2].

Одночасно структурування механізмів взаємодії держави та громадянського суспільства пропонує О. Герасименко, наголошуючи на важливості каналів соціального контролю та запобігання насильницьким практикам [3]. Значення нормативно-правового забезпечення партнерства між державою та громадянським суспільством у межах концепції good governance обґрунтовує О. Чальцева, акцентуючи на інституціоналізації взаємодії як умові демократичної стабільності [4].

В українському контексті вплив міжнародних організацій на трансформацію системи публічного управління в умовах воєнного стану аналізує С. Швидюк, окреслюючи роль зовнішніх інституцій у посиленні національної стійкості [5]. Зокрема, філософське осмислення демократії в умовах воєнних дій здійснює Ю. Кокарча, розкриваючи її ціннісні засади та здатність адаптуватися до екстремальних викликів [6]. Узагальнюючи міжнародний досвід і можливості його імплементації, правові механізми захисту демократії досліджує М. Балагура, що є важливим для формування ефективних правових бар'єрів проти агресії [7]. Додатково, механізми державної та громадської протидії екстремізму, безпосередньо пов'язані з обмеженням насильницьких практик у період демократичних трансформацій, вивчає О. Левчук [8].

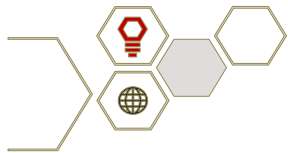

На цьому тлі взаємодію інститутів громадянського суспільства та органів державної влади аналізують О. Ромців та Ю. Рудницька, розробляючи механізми координації дій у гарантуванні суспільної безпеки [9]. Роль міжнародних організацій у підтримці демократичних інститутів визначають В. Заглада, В. Бабіна та О. Оверчук, наголошуючи на їхньому значенні в умовах зовнішніх загроз [10].

Відповідно, участь міжнародних організацій у демократизації виборчих процесів розглядають М. Бучин та Я. Мущенко, обґрунтовуючи зміцнення інституційної легітимності влади [11]. Крім того, використання силових практик в авторитарних режимах аналізує В. Іванов. Таке оцінювання дає змогу через порівняльний підхід чіткіше окреслити переваги демократичних механізмів стримування насильства [12].

Зокрема, природу насильства у тоталітарних суспільствах досліджують О. Варипаєв та А. Міносян, розкриваючи його системний характер і відсутність ефективних обмежувальних механізмів [13]. На процесах мілітаризації суспільства як загрозі регіональній безпеці, що підсилює актуальність інституційних стримувальних механізмів у демократичних державах, акцентує П. Лисянський [14]. Водночас роль соціальних медіа як інструменту інтерактивної комунікації розкривають В. Стекольников, Ю. Бідзіля та В. Тарасюк. Зазначено, що вони можуть бути як механізмом мобілізації громадянського суспільства, так і чинником впливу на інформаційну безпеку [15]. Узагальнюючи, сценарії культурної стійкості молоді в умовах гібридних загроз, що розширює розуміння нематеріальних інституційних механізмів протидії агресії, моделює А. Лупина (A. Luryna) [16].

Відповідно до міжнародної практики вплив демократичної участі на ефективність надання публічних благ емпірично доводять І. Банерджі зі співавторами (I. Banerjee et al.), підтверджуючи значення інклюзивності як чинника інституційної стійкості [17]. Нарешті, вплив досвіду війни на

демократичні цінності досліджують К. М. Бакке (K. M. Bakke), М. Дал (M. Dahl) та К. Рікард (K. Rickard), демонструючи трансформацію суспільних установок у відповідь на безпекові виклики [18].

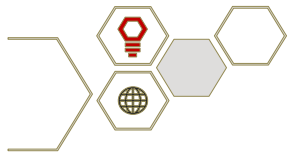
Таким чином, згідно з узагальненням наукових підходів обґрунтовано, що інституційні механізми демократичних систем формуються на перетині політичних, правових, безпекових і соціокультурних чинників та функціонують як цілісна багаторівнева система. Їхня ефективність у стримуванні зовнішньої агресії та обмеженні насильницьких практик визначається рівнем інституційної взаємодії, легітимності та здатності до адаптації в умовах динамічного безпекового середовища.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість досліджень у сфері демократії, безпеки та інституційного розвитку, низка аспектів залишається недостатньо розкритою. Зокрема, відсутнє цілісне уявлення про взаємодію інституційних механізмів різної природи у процесі стримування зовнішньої агресії. Більшість наукових праць зосереджено на окремих елементах системи – правових, політичних або безпекових – без урахування їхньої комплексної взаємодії.

Нерозкритим залишається питання оцінювання ефективності інституційних механізмів через систему узгоджених критеріїв та індикаторів, що ускладнює можливість порівняльного аналізу та практичного застосування отриманих результатів. Причиною цього є фрагментарність підходів і відсутність єдиної методологічної рамки, яка б поєднувала різні рівні аналізу.

Крім того, потребує подальшого дослідження проблема адаптивності інституційних систем до динамічних безпекових умов, зокрема у контексті гібридних загроз. Розв'язання цих питань є важливим для формування цілісного бачення механізмів функціонування демократичних систем та підвищення їхньої ефективності.

Формулювання цілей статті (визначення завдання). Метою статті є комплексне дослідження інституційних механізмів демократичних систем у

контексті стримування зовнішньої агресії та обмеження насильницьких практик.

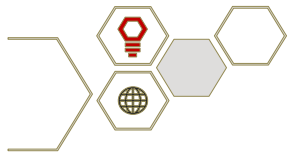
Для досягнення мети дослідження сформульовано такі завдання:

1. Ідентифікувати та типологізувати інституційні механізми демократичних систем за їхніми функціональними характеристиками та рівнями реалізації.
2. Проаналізувати ефективність інституційних механізмів на основі системи критеріїв та індикаторів, що відображають їхню результативність у безпековому середовищі.
3. Побудувати концептуальну модель взаємодії інституційних механізмів у процесі стримування зовнішньої агресії та обмеження насильницьких практик.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах зовнішня агресія набуває гібридних форм, що поєднують військові, інформаційні та політичні впливи, актуалізуючи потребу держав у комплексних механізмах реагування. Ефективність управління та легітимність ухвалення рішень у демократичних системах, на відміну від авторитарних, спирається на баланс інституцій, взаємодія яких дає змогу формувати цілісну систему стримування загроз.

Водночас інституційна спроможність не є статичною характеристикою, а визначається рівнем розвитку політичних, правових та громадянських структур, особливо характером їхньої взаємодії [2, с. 40]. Важливу роль у цьому процесі відіграє громадянське суспільство, яке забезпечує додаткові механізми контролю, підвищуючи адаптивність системи до зовнішніх викликів [3, с. 6]. У зв'язку із цим дослідження інституційних механізмів потребує не лише їхнього опису, але й структуризації та оцінювання ефективності.

Аналізуючи наукові підходи, доведено, що відсутність узгодженості між окремими інституційними елементами значно знижує загальну ефективність

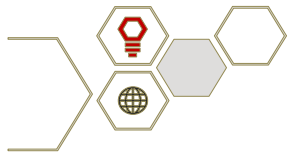
демократичної системи у протидії агресії [1, с. 37; 4, с. 6; 10]. З огляду на це виникає необхідність у типологізації механізмів, які сприяють функціонуванню системи безпеки, та визначенню їхньої ролі у стримуванні насильницьких практик. У цьому розумінні значущості набувають нормативно-правові засади інституційної взаємодії, роль міжнародних організацій у підтримці демократичних інститутів та поєднання формальних і неформальних механізмів політичної відповідальності, що загалом визначає здатність системи забезпечувати ефективне стримування загроз.

Таким чином, систематизація інституційних механізмів за функціональними характеристиками, типами інституцій та рівнями реалізації формує цілісне бачення їхньої ролі у процесі стримування загроз і створює аналітичну основу для подальшого оцінювання ефективності системи (табл. 1).

Таблиця 1

Типологія інституційних механізмів стримування зовнішньої агресії та обмеження насильницьких практик

Тип інституції	Механізм впливу	Функція	Рівень реалізації
Політичні інституції	Ухвалення зовнішньополітичних рішень, санкційна політика	Стимування агресії	Міждержавний / національний (органи державної влади)
Правові інституції	Правове регулювання та застосування норм міжнародного і національного права	Обмеження та регулювання насильницьких практик	Національний / міжнародний (судові та квазісудові органи)
Безпекові інституції	Застосування сил оборони та безпеки	Реагування та нейтралізація загроз	Національний (сектор безпеки та оборони)
Інститути громадянського суспільства	Громадський контроль та адвокаційна діяльність	Превенція та моніторинг	Національний / локальний (громадські організації, медіа)

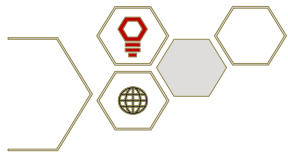
Тип інституції	Механізм впливу	Функція	Рівень реалізації
Міжнародні організації	Колективні безпекові механізми та миротворчі операції	Стримування та стабілізація	Глобальний / регіональний

Джерело: сформовано на основі [1, с. 36; 4, с. 5; 10]

Тож, запропонована систематизація дає змогу розглядати інституційні механізми як взаємопов'язану сукупність елементів, кожен із яких виконує специфічну функцію у процесі гарантування безпеки. Наведена структура демонструє, що інституційні механізми відрізняються за характером функціонального навантаження: одні спрямовані на формування нормативних і політичних умов стримування, інші – на безпосередню реалізацію заходів реагування та контролю.

Аналіз функціональних характеристик механізмів підтверджує, що їхня ефективність визначається не кількістю залучених інституцій, а узгодженістю виконуваних ними функцій у межах спільного безпекового середовища. Функціональний розподіл механізмів показує, що розбалансованість між рівнями їхньої реалізації може знижувати адаптивність системи та підвищувати її вразливість до гібридних загроз.

Отже, така систематизація створює підґрунтя для переходу від їхньої загальної характеристики до аналізу функціональної спроможності в умовах реальних безпекових викликів. Адже просто наявність інституцій не гарантує ефективності реалізованих ними механізмів, оскільки вирішальним чинником є здатність інституцій забезпечувати узгоджену взаємодію та адаптацію до змінних умов. У цьому контексті особливого значення набуває оцінювання їхньої результативності, стійкості та здатності до реагування. Такий підхід сприяє переходу від формального опису інституцій до аналізу їхнього впливу на процеси формування безпеки, зокрема на стримування зовнішньої агресії та зниження рівня насильницьких практик у суспільстві. Зокрема, наголошено, що ефективність функціонування інституцій значною мірою залежить від рівня громадянської участі та якості публічного управління, нормативної

визначеності регуляторних дій, здатності протидіяти деструктивним проявам через поєднання державних і громадських практик, особливо координованого реагування на міжнародному рівні в умовах кризових викликів, що визначає їхню здатність забезпечувати публічні блага та підтримувати стабільність політичної системи [17, р. 498].

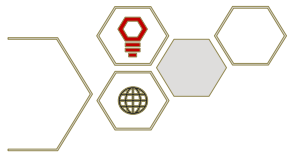
Відповідно до оцінювання інституційних механізмів запропоновано упровадження багатовимірної системи критеріїв, яка ураховує як внутрішні характеристики інституцій, так і зовнішні умови їхнього функціонування (табл. 2).

Таблиця 2

Оцінювання ефективності інституційних механізмів демократичних систем

Механізм	Критерії ефективності	Індикатори прояву	Оцінювання ефективності
Дипломатичні інструменти	Рівень міжнародної підтримки, узгодженість позицій держав	Кількість коаліційних рішень, підтримка санкційних режимів	Висока за умови міждержавної координації
Правове регулювання	Ступінь обов'язковості норм, ефективність правозастосування	Кількість зафіксованих порушень, рівень їхнього розгляду	Залежить від ефективності контролю за дотриманням норм
Системи оборони	Швидкість реагування, спроможність до стримування	Час реагування, рівень нейтралізації загроз	Висока у кризових умовах
Громадський контроль	Рівень залученості громадян, інтенсивність моніторингу	Кількість громадських ініціатив, рівень публічного контролю	Варіативна
Міжнародні механізми	Ступінь координації дій, узгодженість рішень	Кількість спільних операцій, ефективність санкцій	Залежить від політичної консолідації

Джерело: сформовано на основі [5; 7, с. 622; 8, с. 52]

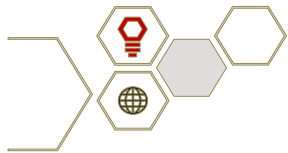
Наведені у табл. 2 узагальнені показники обґрунтовують ефективність інституційних механізмів, яка варіюється залежно від характеру їхньої реалізації та умов функціонування. Так, механізми, пов'язані із безпековим реагуванням, демонструють високу результативність у кризових ситуаціях, тоді як правові механізми виявляють залежність від рівня контролю за дотриманням упроваджених норм.

Водночас дипломатичні та міжнародні механізми характеризуються змінною ефективністю, що прямо залежить від рівня міждержавної координації та узгодженості політичних рішень. Механізми громадського контролю мають варіативний характер, оскільки їхня результативність визначається рівнем громадянської активності та інституційної відкритості.

Таким чином, доведено, що ефективність інституційних механізмів не є сталою характеристикою, а формується залежно від умов їхньої реалізації, ступеня координації між суб'єктами та наявності інструментів контролю. Фрагментарність реалізації або дублювання функцій може знижувати результативність окремих механізмів, що ускладнює досягнення узгодженого безпекового ефекту.

Відповідно до отриманих результатів доцільно проаналізувати взаємодію інституційних механізмів як цілісної системи, у межах якої їхня ефективність визначається не ізольованими характеристиками, а узгодженістю застосування політичних, правових і безпекових механізмів у процесі стримування агресії та трансформації безпекових загроз.

З огляду на складність і багатовимірність інституційних процесів у демократичних системах, виникає потреба у побудові узагальненої моделі, яка відображає логіку взаємодії базових механізмів у контексті стримування зовнішньої агресії. Концептуальне моделювання дає змогу інтегрувати результати попередніх етапів аналізу та виявити причинно-наслідкові зв'язки між інституційними елементами, визначити їхню функціональну роль у єдиному безпековому контурі.

Розроблена модель показує, що стримування зовнішньої агресії у демократичних системах є результатом не ізольованого функціонування окремих інституцій (державних інституцій, структур громадянського суспільства та міжнародних акторів), а їхньої скоординованої взаємодії (рис. 1). Виявлено, що вирішальним чинником ефективності є наявність зворотних зв'язків між елементами системи, які забезпечують її адаптивність до змін безпекового середовища.

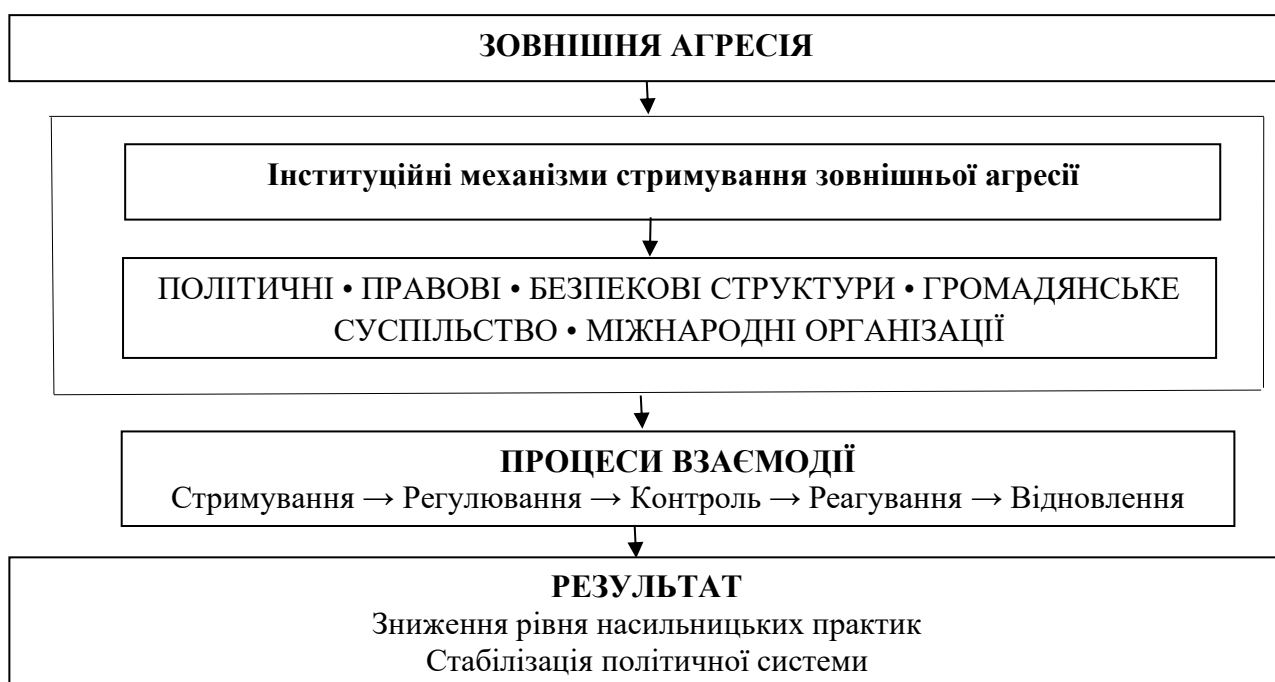
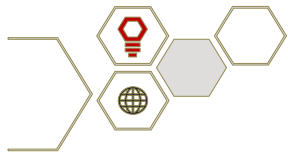

Рис. 1. Концептуальна модель взаємодії інституційних механізмів

Джерело: сформовано на основі [3, с. 7; 10; 18, р. 1376]

Модель забезпечує конкретизацію функціональних зв'язків між інституціями та шляхи їхньої взаємодії, які впливають на результативність стримування зовнішніх загроз. Водночас вона відображає цілісний інституційний механізм стримування зовнішньої агресії, у межах якого зовнішня загроза трансформується у керовані безпекові процеси та відповідні результати функціонування системи безпекового управління. Таким чином, зовнішня агресія являє собою визначальний безпековий чинник, який формує умови функціонування інституцій та потребу у скоординованому реагуванні. За цих умов значущою є взаємодія політичних, правових, безпекових

інституцій, інститутів громадянського суспільства та міжнародних організацій, кожна з яких виконує специфічну функцію у межах єдиного безпекового контексту. Центральним елементом моделі є співпраця п'яти груп інституцій: політичних, правових, безпекових структур, інститутів громадянського суспільства та міжнародних організацій, що формують ядро системи безпекового управління.

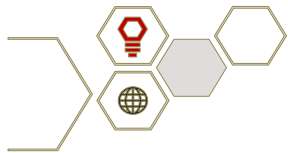
Зокрема, політичні інституції забезпечують формування стратегічного курсу реагування на загрози, визначаючи пріоритети безпекової політики та напрями міжнародної взаємодії. Тоді як правові інституції закріплюють ці рішення у вигляді нормативних правил і процедур, що регулюють допустимі межі застосування сили та сприяють обмеженню насильницьких практик.

Безпекові структури реалізують практичний вимір реагування, забезпечуючи нейтралізацію загроз і захист державного суверенітету відповідно до визначених політичних орієнтирів і правових норм.

Одночасно інститути громадянського суспільства виконують функцію суспільного контролю та зворотного зв'язку, впливаючи на процес ухвалення рішень і оцінювання їхньої реалізації, що підвищує відкритість та адаптивність інституційної взаємодії.

Згідно із цим міжнародні організації забезпечують координацію міждержавних дій, формують механізми зовнішнього впливу та підтримки, що розширює можливості національних інституцій у протидії агресії.

Отже, функціонування зазначених інституцій відбувається через сукупність взаємопов'язаних процесів, зокрема стримування, регулювання, контроль, реагування та відновлення, які відображають послідовність і характер впливу інституцій на безпекове середовище. Ці процеси забезпечують узгодження дій між інституціями та перетворюють сукупність окремих впливів на цілісний механізм функціонування системи безпекового управління. У цьому контексті їхня співпраця через обмін інформацією, координацію рішень та їхньою послідовною реалізацією визначає здатність

інституційних механізмів гарантувати ефективне реагування на зовнішні загрози.

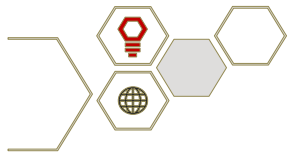
Таким чином, розроблена модель є інструментом візуалізації функціонування інституційних механізмів, демонструючи шляхи їхньої взаємодії у забезпеченні трансформації зовнішніх загроз у керовані безпекові процеси та сприяючи зниженню рівня насильницьких практик і стабілізації політичної системи. Отримані результати засвідчують, що ефективність стримування зовнішньої агресії зумовлюється не ізольованими характеристиками окремих інституцій, а узгодженістю їхньої функціональної взаємодії, що формується у процесі реалізації відповідних безпекових, правових та політичних механізмів.

Крім того, концептуалізація інституційної взаємодії, відображена у моделі, не лише поглиблює теоретичне розуміння процесів стримування агресії, але й створює підґрунтя для розроблення прикладних стратегій підвищення стійкості системи безпекового управління.

Висновки. Під час дослідження визначено, що інституційні механізми демократичних систем формують складну багаторівневу структуру, у межах якої політичні, правові, безпекові та громадянські елементи взаємодіють для формування стабільності та безпеки. Здійснена типологізація дала змогу систематизувати ці механізми та з'ясувати їхнє функціональне призначення у процесах стримування агресії та обмеження насильницьких практик.

Продемонстровано, що результативність інституційних механізмів залежить від рівня їхньої узгодженості, легітимності та здатності до адаптації.

Виявлено, що ізольоване функціонування окремих інституцій не гарантує належного рівня безпеки, тоді як їхня інтегрована взаємодія створює передумови для підвищення стійкості інституційного механізму стримування зовнішньої агресії.

Розроблена концептуальна модель забезпечила узагальнення логіки взаємодії інституційних елементів та окреслення основних зв'язків між ними, які зумовлюють трансформацію зовнішніх загроз у керовані процеси.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із розширенням емпіричної бази, використанням міждисциплінарних методів аналізу, зокрема застосуванням інструментів моделювання складних соціально-політичних систем для поглиблення розуміння інституційної динаміки в умовах сучасних безпекових викликів.

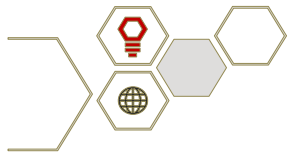
Список використаних джерел

1. Мельник Ю. П. Інституційні та неформальні механізми забезпечення реалізації політичної відповідальності у транзитних демократіях та в умовах постдемократії. *Науковий журнал «Політикус»*. 2025. № 6. С. 36–42. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2025-6.5>.

2. Ревенко Д. А. Ліберальна демократія: теоретичні підходи, інститути, стійкість та оцінка демократичності. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Питання політології»*. 2025. № 48. С. 40–50. DOI: <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2025-48-04>.

3. Герасименко О. Інституційні механізми взаємодії громадянського суспільства і держави: спроба структуризації. *Аспекти публічного управління*. 2023. № 11(3). С. 6–17. DOI: <https://doi.org/10.15421/152329>.

4. Чальцева О. М. Нормативно-правове забезпечення інституціоналізації партнерства між державою та громадянським суспільством у демократичних системах в рамках концепції good governance. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Політичні науки*. 2026. С. 5–10. DOI: <https://doi.org/10.31558/2617-0248.2026.11.1>.

5. Швидюк С. Вплив міжнародних організацій на трансформацію системи публічного управління в Україні в умовах війни. *Публічне управління і політика*. 2025. № 4 (8). DOI: <https://doi.org/10.70651/3041-2498/2025.4.03>.

6. Кокарча Ю. Демократія як ідеал і практика в умовах війни крізь призму філософського осмислення українського досвіду. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2024. № 57. С. 81–87. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.57.11>.

7. Балагура М. В. Правові механізми захисту демократії у світі: досвід розвинених країн та можливості його імплементації в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 10. С. 622–624. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-10/147>.

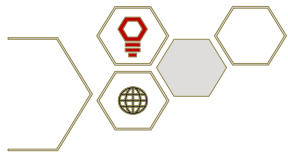
8. Левчук О. О. Механізми державної та громадської протидії екстремізму в період демократичних трансформацій. *Освітній дискурс: збірник наукових праць*. 2025. № 55(7-10). С. 52–61. DOI: [https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.55\(7-10\)-6](https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.55(7-10)-6).

9. Ромців О., Рудницька Ю. Взаємодія інститутів громадянського суспільства та органів державної влади. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». 2023. Т. 10, № 3 (39). С. 104–111. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2023.39.104>.

10. Заглада В. М., Бабіна В. О., Оверчук О. В. Роль міжнародних організацій у підтримці демократичних інститутів в Україні. *Український політико-правовий дискурс*. 2026. № 20. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18716723>.

11. Бучин М., Мущенко Я. Роль міжнародних організацій у демократизації виборів в Україні (оглядова стаття). *Humanitarian Vision*. 2021. Vol. 7, № 2. Р. 28–34. DOI: <https://doi.org/10.23939/shv2021.02.028>.

12. Іванов В. С. Використання силових практик для утримання влади в авторитарних політичних. *Український політико-правовий дискурс*. 2025. № 17. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17757194>.

13. Варипаєв О., Міносян А. Насильство в тоталітарних суспільствах: виклики і реалії в умовах сьогодення. *Національна пам'ять*. 2025. № 8. С. 22–30. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.15249628>.

14. Лисянський П. Л. Процеси мілітаризації суспільства в країнах пострадянського простору як загроза безпековій ситуації в європейському регіоні. *Актуальні проблеми політики*. 2024. № 74. С. 27–38. DOI: <https://doi.org/10.32782/app.v74.2024.4>.

15. Стекольщикова В., Бідзіля Ю., Тарасюк В. Соціальні медіа як платформа інтерактивної журналістики нового покоління. *Образ*. 2025. № 3 (49). С. 117–129. DOI: [https://doi.org/10.21272/Obraz.2025.3\(49\)-117-129](https://doi.org/10.21272/Obraz.2025.3(49)-117-129).

16. Lupyna A. Modeling scenarios for cultural resilience among youth in conditions of hybrid information threats. *Вісник гуманітарних наук*. 2026. № 16. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18937107>.

17. Banerjee I., Ganga P., Kasianenko N., Miadzvedz A., Sokhey S. W., Van De Laarschot S. The effect of democratic participation on public goods provision: evidence from local governments in Ukraine. *Post-Soviet Affairs*. 2025. Vol. 41, № 5. P. 498–520. DOI: <https://doi.org/10.1080/1060586X.2025.2529766>.

18. Bakke K. M., Dahl M., Rickard K. Conflict exposure and democratic values: evidence from wartime Ukraine. *Journal of Peace Research*. 2025. Vol. 62, № 5. P. 1376–1392. DOI: <https://doi.org/10.1177/00223433251347769>.